

УДК 811.161.2'37'06:165.212

О. В. Яковлєва

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри загального та слов'янського мовознавства

ПРОБЛЕМА СИМВОЛІЧНОГО ЗНАЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІСТИЦІ

У статті розглядається сучасне розуміння поняття «значення» в лінгвістиці; описані його конкретні прояви в термінах «лексикографічне», «психологічно реальне», «символічне» значення. Аналізуються окремі символічні значення і трансформації, які в них відбуваються, на матеріалі поетичних текстів Л. Костенко і Г. Сковороди, якого вважаємо засновником символізму в Україні.

Ключові слова: лексикографічне значення, психологічно реальне значення, символічне значення, трансформації символічного значення.

Постановка проблеми. Наука про значення – семасіологія, або семантика – виникла в ХІХ ст., а потім протягом століття ця наука лише спиналася на ноги [2, с. 98]. Але й до сьогодні значення є об'єктом уваги не тільки лінгвістичної семантики, а й інших наук, зокрема, логіки, філософії, психології. Отже, проблема значення є однією з найбільш складних, дискусійних і **актуальних у сучасній гуманітаристиці** [9, с. 185].

Дослідження феномена **символічного значення у національному контексті є актуальним у сучасній україністиці**. Такі дослідження пов'язані з проблемою трансформацій у символічних значеннях, і тут ми маємо на увазі авторські конотації у межах традиційних символічних значень у конкретних творах.

О. Селіванова зробила огляд ідей стосовно розуміння феномена значення як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, в якому ми звернули увагу на яскраву метафору, що ілюструє неможливість виокремлення фіксованого, раз і назавжди закріпленого у свідомості значення слова, бо такі значення – «це не мертві комахи, які можна приколотися шпильками, а живі метелики, що невловимо кружляють біля нас, або риби, які вислизують із рук, коли здається, що їх спіймали» [там само, с. 186].

Дослідники (Н. Акімова, М. Жинкін, М. Нікітін, Ю. Карпенко, Й. Стернін та інші) мають не тільки власне розуміння поняття «значення», а й оригінальні теорії, у яких звертають увагу на різні аспекти тлумачення цього терміна. Важливим для нашого дослідження є психологічний аспект, «у якому значення трактується як складне психічне (духовне) явище, що має дві сторони – індивідуальний зміст і колективний досвід, – або як складна психічна сутність, феномен, пов'язаний із чуттєво сприйнятним символом [10, с. 80-81].

Метою даної розвідки є психолінгвістична інтерпретація символічного значення в поетичних текстах, а також аналіз трансформацій, які відбуваються у таких значеннях. Нами були виконані **завдання**: 1. з'ясована сутність і специфіка символічного значення; 2. проаналізовані конкретні символічні значення у сучасних поетичних текстах і в текстах XVIII ст.; 3. описані трансформації у символічних значеннях онімів; 4. запропоновано виділення нового лінгвістичного напрямку – лінгвосимвології, об'єктом якого має стати феномен символічного значення.

Об'єктом нашої уваги стало поняття *символічне значення*, **предметом** – трансформації у таких значеннях, які відбуваються в авторських контекстах.

Й. Стернін, порівнюючи значення і концепт, виділив у цих поняттях спільне й відмінне. Науковець зауважив, що і значення, і концепт мають когнітивну природу, обидва є результатом віддзеркалення дійсності. В той же час, значення – це, по-перше, тільки частина концепту, що виражена мовним знаком, яким регулярно користуються носії мови; по-друге, ця частина є комунікативно релевантною для конкретної лінгвокультурної спільноти [13, с.136]. Цей же автор справедливо вважає, що значення, яке зафіксовано у словниках, а в лінгвістиці отримало назву *системне*, слід називати *лексикографічним*. Таке значення, на думку дослідника, є штучно створеним лексикографами, які фактично апіорі виходять з того, що саме цей семантичний простір є важливим і частотним для носіїв мови. Однак численні психолінгвістичні експерименти, спостереження за текстами й повсякденною практикою слововживання свідчать про інше. Зокрема, що семантичний об'єм лексикографічного значення є значно меншим за реально існуюче у свідомості носіїв мови значення. У такому разі, пише Й. Стернін, необхідним стає виділення *психологічно реального* значення, виявити й описати яке можна тільки в результаті глибокого аналізу всіх зафіксованих контекстів, у яких вживається дане слово. Однак це завдання є майже нереальним з технічної точки зору. Також психологічно реальне значення може бути виявлено й експериментальним шляхом, тобто проведенням комплексу психолінгвістичних експериментів з тим чи іншим словом [там само, с. 138].

Описуючи класичні й сучасні теорії сенсу і значення, Н. Акімова провела паралель між термінами, запропонованими О. Потєбнею, Й. Стерніним та О. Залевською: «Не викликає сумнівів той факт, що *найближче* (за О. О. Потєбнею), *психологічно реальне* (за Й. А. Стерніним) або *психологічне* (за О. О. Залевською) значення не збігається із словниковою дефініцією... і буде ширше лексикографічного» [1, с.8].

Дискусійним і недостатньо вивченим є питання стосовно наявності значення у власних назвах. Тут ми орієнтуємось на ідеї Ю. Карпенка, який писав: «Що б не казали про семантику власної назви (вона є чи її не існує) – то голе теоретизування, а насправді власна назва містить незмірний, величезний обсяг інформації – треба тільки ту інформацію побачити самому й зуміти передати

читачеві. Можливо, не існує більш вдячного мовного матеріалу для художньо-стилістичного використання, ніж власні назви» [5, с. 75].

Теорії символу як «універсуму» створювалися видатними філософами, філологами, культурологами протягом багатьох століть. Символом, як відомо, цікавились з часів античності, і цей інтерес не зникає й досі як серед вітчизняних, так і серед зарубіжних науковців [19, с. 138-140]. Міждисциплінарною проблемою на сучасному етапі розвитку гуманітарних наук вважаємо виділення спільної галузі, можливо, самостійного напрямку гуманітарних знань – *лінгво-симвології*, у межах якого *символічне значення* було б основним об'єктом вивчення [там само].

Значення символів у слов'янських народних піснях дослідив у 1860 р. О. Потебня в магістерській дисертації «О некоторых символах в славянской народной поэзии» [8].

Відомий науковець вказував на «хід лексичного розвитку», який ми розуміємо як певний шлях до формування або виникнення символічного значення. О. Потебня припускав, що такий процес виглядав приблизно так: нові поняття, що закріплювались у свідомості народу, в мові, як правило, позначались вже існуючими звуковими комплексами, які мали певне значення. Підґрунтям для цього була спільність основних ознак у нових поняттях і тих, які вже були відомими. Зважаючи на те, що в природі не існує повної тотожності, до відомої ознаки у новому значенні слова додавались особливі відтінки, і звукова оболонка лексеми, зливаючись з новим поняттям, теж змінювала своє первинне значення. В результаті таких трансформацій відбувались численні нашарування, що, в свою чергу, віддаляло нове значення від основної ознаки, яка була колись очевидною. Однак у мові відбувається не тільки процес руйнації, а й створення. О. Потебня звернув увагу на постійну потребу носіїв мови відтворювати колишні й уже частково забуті значення деяких слів і вважав, що саме ця потреба була однією з причин утворення символів (*або лексем із символічним значенням* – О. Я.) [там само, с. 5].

Зараз видаються різні словники символів і, на перший погляд, немає потреби лінгвістам робити феномен символічного значення об'єктом своєї пильної уваги. Але тут для нас важливим є наступне: по-перше, нагадаємо, що будь-яке лексикографічне значення слова за своїм об'ємом є значно меншим, ніж реально існуюче у свідомості носіїв мови значення цього ж слова [13, с. 137]; по-друге, лінгвістичних словників символів, на думку

Н. Слухай, ще дуже мало; і вони або не відповідають базовим лексикографічним вимогам, або є недостатньо систематизованими й дуже скороченими. Дослідниця зауважила, що символ використовує репертуар уже відомих форм, наповнюючи їх глибинним змістом, який відкривається лише тому, хто володіє мовою символічного Всесвіту. Для більшості інших вербальний символ має лише профанний зміст. Отже, пізнання природи символу, який є надзвичайно складним феноменом, – це, в першу чергу, осмислення стійкої у часі та про-

сторі досить обмеженої кількості форм, які є безмежними у виявленні смислів міфопоетичної мови [12, с. 172-173].

Зважаючи на основоположний принцип міфологічного мислення далеких предків – *все в усьому*, – можна припустити, що потенційно символічне значення закладено в кожному слові, а от його реалізація або проявлення залежить від різних факторів. Наприклад, символічні значення *вогню* і *води* зумовлені їх необхідністю в житті людини. Вогонь, як відомо, був богом; воду наші далекі предки теж обожнювали. Д. Фрезер наводить приклад із життя мексиканських індіанців, які сповідаються Діду Вогню, і там є поняття *чисте божественне полум'я* [16, с. 29-30]. Прадавні символічні значення дерев і птахів збережені у міфах і літературних творах. Так, орел був птахом Юпітера, дуб – його священним деревом [там само,

с. 162]; більшість символів кохання і шлюбу пов'язана з квітами, що ростуть в тій чи іншій місцевості [там само, с. 168]; вагітна жінка могла сприяти багатому врожаю; і греки, і римляни вагітних приносили в жертву богиням злаків і землі, а безплідна жінка, навпаки, негативно впливала на врожай [там само, с. 34-35].

Спільність символічних значень у слов'ян зумовлена історією та еволюцією свідомості. Наша позиція щодо розмежування національних особливостей у віруваннях і обрядах слов'ян збігається з точкою зору видатного дослідника української етнографії та етнології Степана Килимника, який був переконаний, що стародавня культура протягом віків і тисячоліть розвивалась у всіх народів майже тотожно, і це доводять сучасні науковці: «Займаючи територію від Волги і до Карпат, арії становили собою мовну і етнічну спільність» [14, с. 259].

Дійсно, всі народи мали культ Сонця, всі мали культ покійників, усі мали свята воскресіння природи. Але кожний народ, кожна нація, зважаючи на свої географічні, природні, економічні умови та умови сусідства з іншими народами (більш чи менш культурними), мала відмінність у розвитку своєї первісної культури. Однак жодний етнограф неспроможний подати вичерпно картину того далекого життя, тієї первісної культури – вірувань, ритуалів, пісень, чарувань тощо. С. Килимник справедливо пише про те, що навіть на території Русі-України стародавня культура, вірування не розвивалися однаково [6, с. 350-351].

Коли мова йдеться про символічне значення, слід пам'ятати, що таке значення – це продукт образно-чуттєвого типу мислення. Стосовно антропонімів, важливим є наступне: наші предки вважали власне ім'я людини – частиною самої людини, через маніпуляції з іменами магічно впливали й на носіїв цих імен. Наявність символічного значення в онімах залежить від екстралінгвальних чинників і, перш за все, наскільки відомим є чи був онім в історії країни або людства в цілому.

Яскравою ілюстрацією трансформацій, що відбуваються у символічних значеннях, зокрема й онімів, можуть бути поетичні твори Ліни Костенко. Ви-

сока частотність власних назв у поетичних збірках відомої української письменниці, а також сучасні методи когнітивної та лінгвокультурологічної інтерпретації, які ґрунтуються на реальних знаннях як ментальних утвореннях про носія того чи іншого імені, закріплених у мовних проявах, дозволяють унаочнити і полісемантику символів, і трансформації, що відбуваються в символічних значеннях.

Загальновідомим є фразеологізм *нитка Аріадни*, пов'язаний з античною міфологією. Саме Аріадна, дочка критського царя, допомогла Тесею перемогти Мінотавра, якому жителі Афін жертвували по сім юнаків і дівчат. Аріадна дала Тесею клубок ниток та гострий меч. Тесеєм прив'язав один кінець нитки біля входу в лабіринт і пішов заплутаними ходами. Після перемоги він вийшов сам і вивів приречених на смерть. Отже, фразеологізм *нитка Аріадни* набув значення: *дороговказ, провідна нитка, порятунок*. У вірші «Пастораль ХХ сторіччя» Л. Костенко розповідає про загибель трьох хлопчиків-пастушків, які підірвалися на гранаті, що залишилася з часів війни. Діти – *кирпаті сільські аргонавти* – вирішили її розібрати. Після трагедії *ніяка в житті Аріадна вже не виведе з горя отих матерів...* [7, с. 32].

Значення фразеологізму *нитка Аріадни* в авторському контексті звужується до значення міфоніма *Аріадна*, який, у свою чергу, набуває авторських конотацій: вихід з важкого психічного стану.

Міфонім *аргонавти* – ті, хто відплив на кораблі «Арго» у Колхіду за золотим руном, символічно означає людей, які шукають пригоди, відправляючись у небезпечні мандри. У тексті вірша це символічне значення апелятива розширюється до значення дітей, яких приваблює все невідоме, цікавить устрій незнайомих предметів, і яким ще невідомі поняття «безпека й небезпека».

Яскравого символічного значення у поетичному тексті української поетеси набуває міфонім *каріатида* й онім *Атлант*. Каріатида в грецькій міфології – це жриці храму Артеміди. Друге значення – назва архітектурного елемента, це – колони у вигляді жіночих фігур, які підтримують дах в античних та європейських будівлях. Атлант – брат Прометея, який, за наказом Зевса, був приречений тримати на своїх плечах небесний звід. У контексті поеми «Зоряний інтеграл» ці міфоніми мають символічне значення українських селян, чоловіка та жінки, які у всі часи, попри нещастя, що випадали на їхню долю, виживали, рослили дітей, і цим самим перемагали смерть: *Мати. Каріатида з божої глини. Підпирає перетрухлі балки своєї хати. Стріха осіла їй на стомлені плечі, солома стирчить між зашкарубленими пальцями, і ластівка звилла гніздо на грудях. Батько. Старий Атлант. З могутнього кореня. Шліфований і покорчений тяжкою працею. Мати тримає на собі хату, батько тримає на собі світ...* [7, с.153].

У сучасних дослідженнях феномена символу рідко зустрічається прізвище Г. Сковороди, хоча насправді його філософія – це філософія символізму. Винятком можна вважати монографію М. Дмитренка про символи українського

фольклору, в якій він пише: «У ХУІІІ ст. осмислення міфу, символу, загалом усної народної творчості найбільше пов'язане з постаттю геніального українського філософа і письменника Григорія Савича Сковороди (1722-1794)» [3, с. 29].

Д. Чижевський у ґрунтовному дослідженні життєвого та творчого шляху видатного українського філософа дає відповідь на питання: чому дослідники символізму майже забули це ім'я? Головна причина безпосередньо пов'язана з оригінальністю його мислення: саме через це до систематичного аналізу «науки Сковороди» мало хто й доходив [17, с. 31].

Для аналізу національної системи символів ідеї Г. Сковороди важко переоцінити. Д. Чижевський вважає, що, по-перше, вже доведена *українськість* філософа, тобто закоріненість в українські традиції, та його спосіб «думання», що яскраво виявляє питомі риси психічного укладу українця, а саме: емоціоналізм, кордоцентричність, індивідуалізм та прагнення до свободи. По-друге, не менш важливою особливістю філософії Г. Сковороди була його *всєєвропейськість*, тобто природне перебування у всєєвропейському культурному часопросторі [17, с. 19; 24].

Зауважимо, що проблему синтезу «українськості» та «всєєвропейськості» в ментальності нашого народу можна вважати актуальною і зараз, хоча перше вилучалося, а друге не проникало у свідомість людей у результаті «залізної завіси» в радянські часи.

Різномічне дослідження спадщини Г. Сковороди можна знайти в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних філологів, філософів, істориків, серед яких праці Ф. Бацевича, М. Поповича, Г. Ноги, М. Сулими, А. Нямцу, І. Іваньо, М. Меттінена, М. Ласло-Куцюк та багатьох інших. Ми ж пропонуємо звернути увагу лише на один з багатьох аспектів філософії українського генія – розуміння й тлумачення феномена символу.

Г. Сковорода як філософ яскраво демонстрував діалектичний тип мислення в поняттях: це означає, що він відчував і відкривав протилежні значення «у всякому дійсному бутті»: *Весь мір состоит из двух натур: одна – видимая, другая – невидимая. Видимая натура называется тварь, а невидимая – бог... Например, тело человеческое видно, но пронизающий и содержащий оно ум не виден* [11, с. 115].

Г. Сковорода вказував і на зв'язок символу з архетипом. Цей зв'язок віддзеркалює процес осмислення людиною складних понять і речей. Як ідеальні структури архетипи матеріалізуються, в тому числі й у символах. Наприклад, сонце Г. Сковорода вважав архетипом, або первісною та головною фігурою-символом, що має копії або замісні фігури-символи («віце-фігури», «анти-типи»), які сходяться до свого джерела. В українській етнокультурі сонце – символ Всевидючого божества, Матері Всесвіту [4, с. 564]. У традиційному весільному обряді українців архетип сонця представлений символічними «віце-фігурами» нареченого та нареченої, короваєм, вінком тощо [18].

У земному житті, – як це розумів філософ, – можливим є тільки символічне пізнання Бога через вічний символ кола. Цей символ Г. Сковорода бачить у всьому живому. Наприклад, символом кола є для нього сім'я і зерно, бо коли зерно на полі загниває, з нього з'являється нова зелень, отже, гниття старого є народженням нового; там, де є занепад, водночас є і віднова. Символами кола для Сковороди є хліб, монета, виноград та садовина, корона, намисто, яблуко, сонце й інші предмети. Коло як архетипний символ буття веде через смерть до життя, через смерть до воскресіння. Саме ця геніальна ідея українського філософа червоною стрічкою проходить крізь теорію О. Фрейденаберг, яка описала міфопоетичний тип мислення у доісторичний період людства [15].

Найважливіше те, що у Г. Сковороди- філософа будь-який символ – це «покрова», матерія, за якою приховується тасмниця Всесвіту. Матеріальний світ символів треба розжовувати, розривати і розбивати, а за ним знаходити заховану ідею та солодкі щільники вічності.

Отже, символ для Г. Сковороди є посередником між об'єктивним і суб'єктивним; матеріальним та ідеальним; видимим і невидимим. Символ – це ланцюг, що зв'язує різні рівні реального буття. Філософію Г. Сковороди можна вважати «символічним алфавітом», який є корисним при читанні не тільки біблійних текстів, а й інших, що репрезентують багату духовну культуру українського народу. Без перебільшення Г. Сковороду можна вважати засновником теорії символу в Україні.

Висновки. Символ був і залишається об'єктом уваги гуманітарних наук. Для лінгвістики важливим є поняття *значення*, зокрема й *символічне значення*, яке має стати основним об'єктом вивчення самостійного напрямку гуманітарних знань – *лінгвосимвології*. У межах символічних значень, які є частотними в поетичних текстах, відбуваються певні трансформації, що потребують уваги лінгвістів. Перспективними вважаємо дослідження авторських конотацій у символічних значеннях різножанрових текстів класичної та сучасної української літератури. Цікавими можуть бути і зіставлення символічних значень, і трансформацій на міжмовному рівні.

Література

1. Акімова Н. В. Проблема розуміння крізь призму теорій сенсу і значення / Н. В. Акімова // Філологічні студії. – 2012. – № 7. – С. 5-14.
2. Вакуленко С. В. Чому Олександр Потебня не започаткував науки семантики resp. семасіології? / С. В. Вакуленко // О. О. Потебня й актуальні питання мови та культури : Зб. наук. праць. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго. – 2004. – с. 98-108.
3. Дмитренко М. Символи українського фольклору / М. Дмитренко. – К. : УЦКД, 2011. – 400 с.
4. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.
5. Карпенко Ю. О. Про літературну ономастику: Міркування на базі твору Ліни Костенко «Коротко — як діагноз» / Ю. О. Карпенко // *Linguistica slavica*. Ювілейний збірник на пошану Ірини Михайлівни Железняк. — К.: Київ, 2002. — С. 75-83.
6. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : [у 3 кн., 6 т.]. Кн. 2, т. 3 : Весняний цикл ; т. 4 : Літній цикл / С. Килимник. – Факс. вид. – К. : Обереги, 1994. – 528 с.
7. Костенко Л. В. Вибране / Л. В. Костенко. – К.: Дніпро, 1989. – 559 с.

8. Потебня А. А. Символ и миф в народной культуре / А. А. Потебня; сост., подг. текстов, ст., коммент. А. Л. Топоркова. – Москва: Лабиринт, 2007. – 480 с.
9. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.
10. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
11. Сковорода Г. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактата. Притчі. Прозові переклади. Листи / Г. Сковорода. – К.: Наукова думка, 1983. – 542 с.
12. Слухай Н. В. Символ в кругу смежных и близкородственных понятий // Слово. Символ. Текст: Сб. науч. тр., посв. 80-л.проф. М. А. Карпенко / Под общей ред. проф. Е.С. Снитко и проф. Л. П. Дядечко. – Киев, 2006. – С. 172-183.
13. Стернин И. А. Значение и концепт: сходства и различия / И. А. Стернин // Общение. Языковое сознание. Межкультурная коммуникация: сб. ст. / Ин-т языкознания РАН. – Калуга: КГПУ им. К. Циолковского, 2005. – С. 135-143.
14. Таранець В. Г. Арії. Слов'яни. Руси: походження назв Україна і Русь: монографія / В. Г. Таранець. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. – 296 с.
15. Фрейденберг О. М. Миф и литература древности / О. М. Фрейденберг. – Москва: Наука, 1978. – 606 с.
16. Фрээр Дж. Дж. Золотая ветвь / Джеймс Джордж Фрээр; пер. с англ. М. К. Рыклина. – М.: АСТ: Астрель, 2011. – 767 с.
17. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Д. Чижевський. – Харків: Акта, 2003. – 432 с.
18. Яковлева О. В. Предметний символ «круг» в свадбному обряді / О. В. Яковлева // Мова. – 2006. – № 11. – С. 126-132.
19. Яковлева О. В. Обрядовий дискурс у системі національної лінгвоментальності: монографія / О. В. Яковлева. – Одеса: «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова», 2014. – 396 с.

References

1. Akimova N. V. Problema rozuminnia kriz pryzmu teorii sensu i znachennia / N. V. Akimova // Filolohichni studii. – 2012. – № 7. – С. 5-14.
2. Vakulenko S. V. Chomu Oleksandr Potebnia ne zapochatkuvav nauky semantyky resp. semasiolohii? / S. V. Vakulenko // О. О. Потебня у актуальні питання мови та культури: Зб. наук. пратс. – К.: Вydavnychy Dim Dmytra Buraho. – 2004. – с. 98-108.
3. Dmytrenko M. Symvoly ukrainskoho folkloru / M. Dmytrenko. – К.: UTsKD, 2011. – 400 s.
4. Zhaivoronok V. V. Znaky ukrainskoi etnokultury: slovnyk-dovidnyk / V. V. Zhaivoronok. – К.: Dovira, 2006. – 703 s.
5. Karpenko Yu. O. Pro literaturnu onomastyku: Mirkuvannia na bazi tvoru Liny Kostenko «Korotko — yak diahnoz» / Yu. O. Karpenko // Linguistica slavica. Yuvileinyi zbirnyk na poshanu Iryny Mykhailivny Zhelezniak. — К.: Kyi, 2002. — S. 75-83.
6. Kylymnyk S. Ukrainyky rik u narodnykh zvychaiakh v is-torychnomu osvittenni: [u 3 kn., 6 t.]. Kn. 2, t. 3: Vesniany tsykl; t. 4: Litnii tsykl / S. Kylymnyk. – Faks. vyd. – К.: Oberehy, 1994. – 528 s.
7. Kostenko L. V. Vybrane / L. V. Kostenko. – К.: Dnipro, 1989. – 559 s.
8. Potebnia A. A. Symvol y myf v narodnoi kulture / A. A. Potebnia; sost., podh. tekstov, st., komment. A. L. Toporkova. – Moskva: Labyrint, 2007. – 480 s.
9. Selivanova O. O. Linhvistychna entsyklopediia / O. O. Selivanova. – Poltava: Dovkillia- K, 2010. – 844 s.
10. Selivanova O. O. Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy: Pidruchnyk / O. O. Selivanova. – Poltava: Dovkillia-K, 2008. – 712 s.
11. Skovoroda H. Virshi. Pisni. Baiy. Dialohy. Traktata. Prytchi. Prozovi pereklady. Lysty / H. Skovoroda. – К.: Na-ukova dumka, 1983. – 542 s.
12. Slukhai N. V. Symvol v kruhu smezhnykh y blyzkorodstvennykh poniaty // Clovo. Symvol. Tekst: Sb. nauch. tr., posv. 80-l.prof. M. A. Karpenko / Pod obshchei red. prof. E.S. Snytko y prof. L. P. Diadechko. – Kyev, 2006. – S. 172-183.
13. Sternyn Y. A. Znachenye y kontsept: skhodstva y razlychyia / Y. A. Sternyn // Obshchenye. Yazыkovoe soznanye. Mezhekulturaia kommunykatsyia: sb. st. / Yn-t yazыkoznaneya RAN. – Kaluha: KHPU ym. K. Tsyolkovskoho, 2005. – S. 135-143.
14. Taranets V. H. Arii. Sloviany. Rusy: pokhodzhennia nazv Ukraina i Rus: monohrafiia / V. H. Taranets. – Odesa: ORIDU NADU, 2004. – 296 s.
15. Freidenberh O. M. Myf y literatura drevnosti / O. M. Freidenberh. – Moskva: Nauka, 1978. – 606 s.

16. Frezer Dzh. Dzh. Zolotaia vetv / Dzheims Dzhordzh Fræzer; per. s anhl. M. K. Ryklyna. – М.: AST: Astrel, 2011. – 767 s.
17. Chyzhevskiy D. Filosofii H. S. Skovorody / D. Chyzhevskiy. – Kharkiv : Akta, 2003.- 432 s.
18. Yakovleva O. V. Predmetnyi symvol «kruh» v svadebnom obriade / O. V. Yakovleva // Mova. – 2006. – № 11. – S. 126-132.
19. Yakovleva O. V. Obriadovi dyskurs u systemi natsionalnoi linhvamentalnosti: monohrafiia / O. V. Yakovleva. – Odesa: «Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I. I. Mechnykova», 2014. – 396 s.

Yakovleva O. V.

PROBLEM OF SYMBOLIC MEANING IN MODERN UKRAINIAN STUDIES

The article deals with the notion of «meaning» in modern linguistics; such specific terms as «lexicographic» and «psychologically real» are described. The author emphasizes the concept «symbolic» meaning, which should be the subject of research in the science of language.

Taking into consideration the deep nature of the symbol and the information about this phenomenon in the humanities, it is proposed to isolate the new linguistic scientific direction – linguistic symbology. Particular attention is paid to the symbolic meaning of onymi, transformations were described within such meanings. An analysis of individual symbolic meanings and transformations, which occur in them, is presented on the material of poetic texts by L. Kostenko and G. Skovoroda, who set the foundations of the theory of the symbol in Ukraine.

Key words: *lexicographic meaning, psychologically real meaning, symbolic meaning, transformations of symbolic meaning.*